

**Actualisatie Eco-effectscan
Herinrichting locatie Assumburgweg
te Den Haag**

**Opdrachtgever
Fagus Projectmanagement en Engineering
te Rijswijk**

Milieu consultancy
Watermanagement
Ruimtelijke ordening

Milieu consultancy
Watermanagement
Ruimtelijke ordening

Aqua-Terra Nova BV

Zuidweg 79

2671 MP Naaldwijk

telefoon 0174 – 625246

e-mail info@aquaterranova.nl

www.aquaterranova.nl

Actualisatie Eco-effectscan Herinrichting locatie Assumburgweg te Den Haag

**Opdrachtgever
Fagus Projectmanagement en Engineering
te Rijswijk**

Datum: 23 februari 2022
Rapportnr.: 22014/AQT301aFF/LVS
Status: Definitieve rapportage

COLOFON

Milieu consultancy
Watermanagement
Ruimtelijke ordening

Titel : **Actualisatie Eco-effectscan herinrichting
locatie Assumburgweg te Den Haag**

Opdrachtgever : Fagus Projectmanagement en Engineering B.V.
Contactpersoon : dhr. R. de Jonge

Aqua-Terra Nova BV

Zuidweg 79
2671 MP Naaldwijk
telefoon 0174 – 625246
e-mail info@aquaterranova.nl
www.aquaterranova.nl

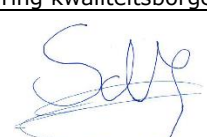
Projectteam

Projectmanager : dhr. Ing. A.P. Wubben
Contactpersoon : mw. L.G. Verschuur BSc
Auteur : mw. L.G. Verschuur BSc
Veldwerk : mw. L.G. Verschuur BSc
: mw. E. Tang
Kwaliteitsborger : dhr. S. de Jong BSc

Projectnummer : **22014**

Aqua-Terra Nova BV is lid van het Netwerk Groene Bureaus, de brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging van groene adviesbureaus.

Datum vrijgave	Status	Vrijgave auteur	Goedkeuring kwaliteitsborger
23 februari 2022	Definitief		

© 2022 Aqua-Terra Nova B.V.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Doelstelling.....	5
1.3	Leeswijzer	5
1.4	Verantwoording.....	5
2	METHODE.....	6
2.1	Inleiding.....	6
2.2	Projectbeschrijving	6
2.3	Wettelijk kader Wet natuurbescherming	6
2.4	Beoordeling beschermde natuurgebieden	6
2.5	Aanwezigheid beschermde planten en dieren	6
2.6	Effectbeoordeling en toetsing	7
3	PLANGEBIED.....	8
3.1	Ligging.....	8
3.2	Bestaande situatie	8
3.3	Beoogde situatie en activiteiten	9
3.4	Veldbezoek.....	9
4	RESULTATEN GEBIEDSBESCHERMING.....	10
4.1	Natura 2000-gebieden	10
4.2	Ecologische verbindingzones	11
4.3	Stedelijke Groene Hoofdstructuur van Den Haag	12
5	RESULTATEN SOORTBESCHERMING.....	14
5.1	Vaatplanten	14
5.2	Vogels.....	14
5.3	Grondgebonden zoogdieren	15
5.4	Vleermuizen	15
5.5	Amfibieën	16
5.6	Reptielen	16
5.7	Vissen	16
5.8	Overige beschermde soorten	16
6	CONCLUSIES EN ADVIES.....	18
6.1	Gebiedsbescherming	18
6.2	Soortenbescherming	18
6.3	Advies en vervolgstappen	19
6.4	Geldigheid	20
7	REFERENTIES	21

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

Fagus Projectmanagement en Engineering is voornemens het gebied rond de Assumburgweg te Den Haag te slopen en opnieuw in te richten. Tevens worden er bomen gekapt en herplant. Voor dit project dienen onder andere de gevolgen van de ruimtelijke ingrepen op de aanwezige flora en fauna te worden weergegeven. In dit kader is de onderhavige Eco-effectscan uitgevoerd door Aqua-Terra Nova BV in opdracht van Fagus Projectmanagement en Engineering.

1.2 Doelstelling

De Eco-effectscan heeft als doel te inventariseren of het project mogelijk in strijd is met de Wet natuurbescherming of het Natuurnetwerk Nederland in de Wet ruimtelijke ordening. Hiertoe worden de effecten van de activiteiten op beschermde gebieden en soorten inzichtelijk gemaakt. Daarnaast wordt geadviseerd hoe te handelen in het kader van de natuurwetgeving¹.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden de onderzoeksmethode en het toetsingskader van de Eco-effectscan beschreven. In hoofdstuk 3 worden het project en het plangebied beschreven. Mogelijke effecten op beschermde natuurgebieden en het Natuurnetwerk Nederland worden beschreven in hoofdstuk 4. De resultaten van de inventarisatie en mogelijke effecten op beschermde soorten worden in hoofdstuk 5 beschreven. Tot slot volgen in hoofdstuk 6 de conclusies en worden eventueel te nemen maatregelen geadviseerd. Bronvermeldingen zijn in de tekst aangegeven met een nummer, wat naar het desbetreffende nummer in de referentielijst verwijst.

1.4 Verantwoording

Bij ecologische veldwerkzaamheden is een volledige garantie over de afwezigheid van soorten niet te geven. Door de inzet van ter zake kundige ecologen en landelijk geaccepteerde onderzoeksmethodes wordt onze onderzoekskwaliteit gewaarborgd.

2 METHODE

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe de resultaten van de voorliggende rapportage tot stand zijn gekomen. Dit hoofdstuk dient tevens als onderbouwing van de conclusies. In het kort wordt weergegeven hoe de Wet natuurbescherming in het project wordt geborgd.

2.2 Projectbeschrijving

Het project wordt beschreven aan de hand van de door de opdrachtgever verstrekte informatie. Hiertoe worden de omvang en de ligging van het plangebied beschreven in relatie tot groenstructuren in de omgeving, wordt de bestaande situatie geschetst en worden de beoogde activiteiten omschreven.

2.3 Wettelijk kader Wet natuurbescherming

In de Wet natuurbescherming zijn beschermde soorten en gebieden aangewezen¹. Hierbij zijn beschermde soorten ingedeeld in drie regimes (respectievelijk art. 3.1, 3.5 en 3.10). Artikel 3.1-3.4 betreffen regels ter bescherming van vogels die vallen binnen het bereik van de Vogelrichtlijn, i.e. alle natuurlijk in het wild levende vogels in de Europese Unie. Artikel 3.5-3.9 betreffen regels ter bescherming van dier- en plantensoorten die strikt beschermd zijn op grond van de Habitatrichtlijn en natuurbeschermingsverdragen. Artikel 3.10-3.11 betreffen regels ter bescherming van niet onder art. 3.5 vallende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten vermeld in de bijlage bij de wet.

Alle in de Wet natuurbescherming genoemde soorten zijn strikt beschermd¹. De bescherming van soorten is met name gericht op instandhouding van populaties en verblijfplaatsen van individuen. Hierbij wordt het 'nee, tenzij'-principe gehanteerd. Handelingen in strijd met de verbodsbepalingen zijn per definitie verboden. Uitzonderingen voor overtreding van de verbodsbepalingen kunnen worden verleend middels vrijstellingen en ontheffingen. Tevens is de zorgplicht te allen tijde van kracht voor alle planten en dieren.

2.4 Beoordeling beschermde natuurgebieden

Op basis van provinciale en lokale kaartendatabases wordt de ligging van natuurgebieden in de omgeving van het plangebied inzichtelijk gemaakt. Het betreft gebieden uit de Wet natuurbescherming (Natura 2000-gebieden) en gebieden uit het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Indien dergelijke beschermde natuurgebieden binnen een straal van 5 km van het plangebied gelegen zijn of de ingreep een zodanig karakter heeft dat effecten op grotere afstand mogelijk zijn, wordt de wettelijke status beschreven. Daarnaast wordt beoordeeld of negatieve effecten op de gebieden uitgesloten kunnen worden, zowel door de werkzaamheden zelf als voor eventuele effecten van stikstofdepositie door de werkzaamheden op natuurgebieden.

2.5 Aanwezigheid beschermde planten en dieren

Aan de hand van een veldbezoek, verspreidingsatlassen, overige naslagwerken en lokale waarnemingen wordt een lijst samengesteld van beschermde soorten behorend tot artikel 3.1, 3.5 en 3.10 welke in en in de nabije omgeving van het plangebied zijn waargenomen of potentieel aanwezig zijn. Deze lijst met soorten is een momentopname, is niet limitatief en kan aangevuld worden met beschermde soorten waarvan de aanwezigheid aannemelijk is.

Voor deze soorten wordt op basis van het verkennend locatiebezoek de geschiktheid van biotopen in het plangebied beoordeeld. De beoordeling van de aanwezigheid van beschermde planten en dieren in het plangebied resulteert in de vaststelling:

- Niet aanwezig c.q. afwezig; de soort is niet in de omgeving waargenomen of het plangebied vormt geen geschikt biotoop voor de soort welke in de omgeving waargenomen is; de beoordeling van de afwezigheid wordt uitsluitend in uitzonderingen behandeld; soorten welke op de inventarisatielijst zijn opgenomen en niet worden behandeld, worden per definitie beoordeeld als niet aanwezig c.q. afwezig;
- niet uit te sluiten; de soort is in de omgeving waargenomen of kan op basis van betrouwbare bronnen* verwacht worden en het plangebied vormt geschikt biotoop voor verblijfplaatsen of andere functionele onderdelen van de leefomgeving van de soort;
- aanwezig; de soort is tijdens het locatiebezoek waargenomen of de soort is in het plangebied waargenomen op basis van betrouwbare bronnen*.

*Betrouwbare bronnen zijn minder dan 3 jaar oude gegevens van overige ter zake kundigen en de NDFF.

2.6 Effectbeoordeling en toetsing

Voor de aanwezige beschermde soorten of beschermde soorten waarvan de aanwezigheid niet uitgesloten kan worden, worden de effecten van de voorgenomen handelingen beoordeeld en getoetst aan de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming en de zorgplicht.

De toetsing is gericht op aantasting en verstoring van individuen en hun functionele leefomgeving en mogelijke effecten op nabijgelegen natuurgebieden. De toetsing is afhankelijk van de kwetsbare periode waarin handelingen een effect kunnen hebben. Vervolgens wordt beoordeeld of aantasting van individuen en hun functionele leefomgeving een effect heeft op de gunstige staat van instandhouding van de regionale of landelijke populatie.

Per soortgroep worden de handelingen getoetst aan de verbodsbepalingen en de zorgplicht. Per beschermingscategorie worden hierbij verschillende toetsingskaders gehanteerd (zie tabel 2.1).

Tabel 2.1. Toetsingskader per beschermingscategorie.

Categorie	Toetsingskader
Artikel 3.1-3.4 & Artikel 3.5-3.9 (Vogelrichtlijn & Habitatrichtlijn)	Effecten dienen te allen tijde voorkomen te worden. Indien effecten op beschermde vogelsoorten niet uitgesloten kunnen worden, dient de omvang van de mogelijke effecten inzichtelijk gemaakt te worden middels vervolgonderzoek.
Artikel 3.10-3.11 (Nationaal beschermde soorten)	Voor handelingen in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling geldt een vrijstelling voor overtreding van de verbodsbepalingen, mits de handelingen uitgevoerd worden conform een goedgekeurde gedragscode. Indien het niet mogelijk is om conform een gedragscode te werken, dan dient ontheffing aangevraagd te worden.
Alle planten en dieren (Zorgplicht)	In het kader van de zorgplicht dienen schadelijke effecten zoveel als redelijkerwijs verwacht kan worden voorkomen te worden, beperkt te worden of ongedaan gemaakt te worden.

3 PLANGEBIED

3.1 Ligging

Het plangebied is gelegen aan de Assumburgweg en betreft de ventweg langs de Erasmusweg te Den Haag in de provincie Zuid-Holland. Het plangebied betreft een oude brandweerkazerne die wordt gebruikt door ondernemers en een portiekflat in een stedelijke omgeving. Zie figuur 3.1 voor de ligging en de begrenzing van het plangebied.

Figuur 3.1. Ligging en begrenzing van het plangebied Assumburgweg te Den Haag (rood omkaderd).

Ten noorden van het plangebied ligt een stuk van de Erasmusweg en een tramspoor. Ten oosten van het plangebied ligt de Assumburgweg met aan de overkant van de weg een groenstrook, een sloot en daar achter een treinspoor. Ten zuiden van het plangebied ligt de Rechterenstraat en vernieuwde portiekflats. Ten westen van het plangebied ligt het vervolg van de Erasmusweg en het tramspoor.

3.2 Bestaande situatie

Het plangebied betreft een oude brandweerkazerne, een appartementenblok van woningcorporatie Vestia en omliggend groen met een speeltuin met een oppervlakte van circa 11.000 m². De oude kazerne wordt gebruikt door verschillende kleine ondernemingen uitlopend van garage tot kantoren. De oude brandweerkazerne is een drielaags bakstenen gebouw uit 1968 met op sommige wanden blauwe panelen en ramen en heeft een plat dak. Het appartementenblok is een vierlaagse portiekflat van bakstenen met vermoedelijk een spouw zonder open stootvoegen en een plat dak. Aan de westkant van het plangebied ligt een tramspoor van en naar station Moerwijk. Ten oosten van het plangebied ligt een ecozone bestaand uit een brede watergang, groene oeverzone en een bomenrij. Tussen het woonblok en de brandweerkazerne ligt eveneens een smalle groene zone bestaand uit verschillende soorten bomen en struweel zoals iep, meidoorn, berk, fluitenkruid, sneeuwbes, duizendblad, braam, rozenbotel, klimop, laurierkers, hortensia en vlinderstruik. Rondom het plangebied staan lantaarnpalen van 6 meter hoog met de armatuur naar beneden gericht.

Zie voor een impressie van het plangebied de afbeeldingen in figuur 3.2.

Figuur 3.2. Impressie van het plangebied. Boven: voor- en achterkant van de voormalige brandweerkazerne met bedrijven en kantoorpanden. Onder: Portiekflat aan de Rechterenstraat.

3.3 Beoogde situatie en activiteiten

De activiteitenomschrijving is opgesteld aan de hand van plattegronden, ontwerptekeningen en de mondeling en schriftelijk door de opdrachtgever verstrekte informatie.

Beide gebouwen aanwezig in het plangebied worden gesloopt. De oude brandweerkazerne wordt vervangen door een nieuw pand bedoelt voor ondernemers om de economische structuur te bevorderen en bedrijvigheid te stimuleren. De portiekflat wordt vervangen door nieuw nieuwbouw woningen. Ook worden er bomen gekapt in verband met het verleggen van Dunea leiding. De bomen die worden gekapt staan langs de Assumburgweg langs het water aan de overkant van het plangebied. Er worden op locatie nieuwe bomen geplant.

Deze activiteiten vormen de basis van de toetsing aan de Wet natuurbescherming.

3.4 Veldbezoek

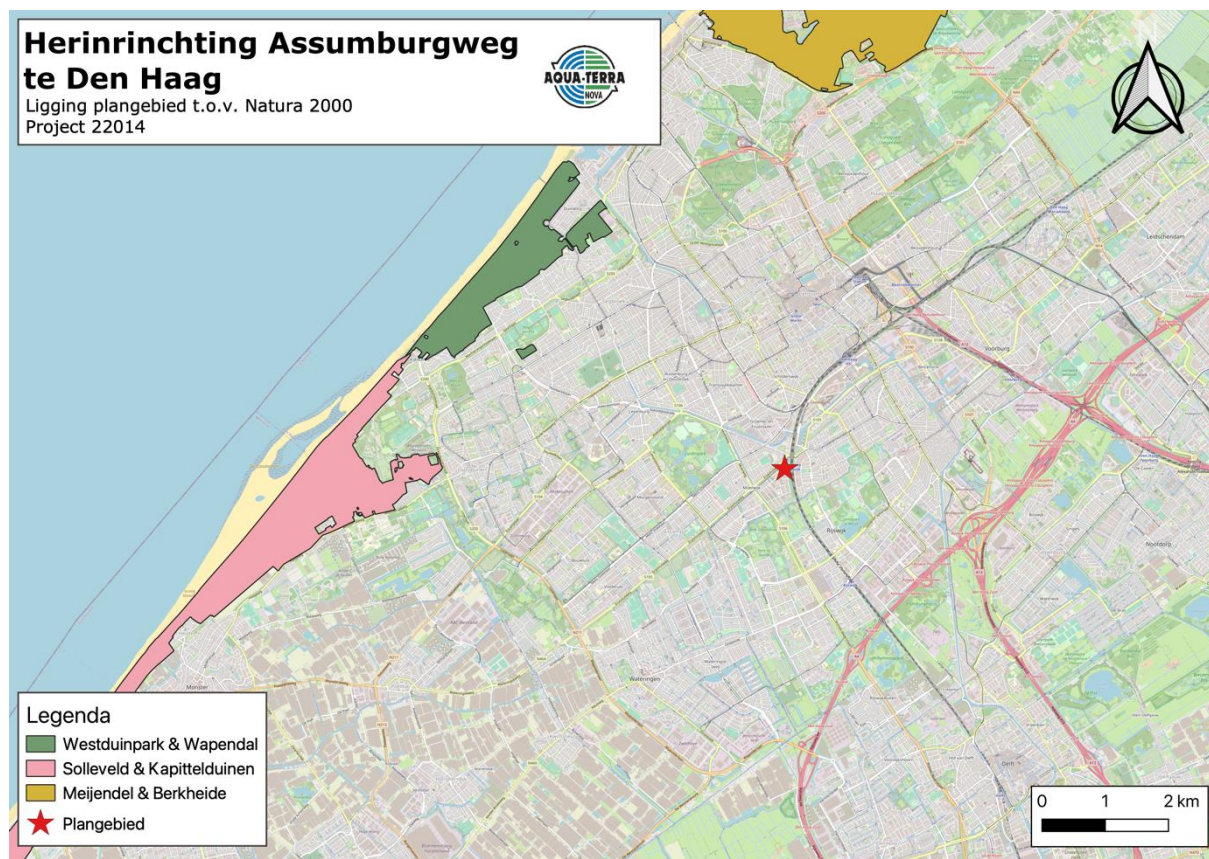
Het plangebied is bezocht in de ochtend van 24 januari 2022. De weersomstandigheden tijdens dit oriënterend onderzoek waren droog, geheel bewolkt met een temperatuur van 4,9°C, windkracht 2 Bft uit het zuidoosten. Tijdens de inventarisatie zijn aanwezige natuurwaarden in het plangebied bekeken. Beschermde soorten worden alleen op basis van regionale verspreidingsgegevens en het ontbreken van geschikte habitat uitgesloten, anders worden ze meegenomen in de toetsing.

4 RESULTATEN GEBIEDSBESCHERMING

Onderstaand wordt bepaald wat de afstand is van het plangebied tot beschermde natuurgebieden of gebieden die behoren tot een ecologische verbindingszone en wordt getoetst of de geplande activiteiten mogelijk een negatief effect kunnen hebben op deze beschermde natuurgebieden en ecologische verbindingszones. Indien er schade op kan treden, dan wordt aangegeven of hiervoor aanvullende maatregelen en/of een ontheffing noodzakelijk zijn/is.

4.1 Natura 2000-gebieden

Het Natura 2000-gebied 'Westduinpark & Wapendal' bevindt zich op circa 5 km afstand ten noordwesten van het plangebied, zie figuur 4.1. Het Natura 2000-gebied 'Solleveld & Kapittelduinen' is gelegen op circa 6,6 km afstand van het plangebied. Andere Natura 2000-gebieden liggen op verdere afstand.

Figuur 4.1. Positie van het plangebied ten opzichte van Natura 2000-gebieden.

Het Natura 2000-gebied 'Westduinpark' is een breed, gevarieerd en kalkrijk duingebied met kenmerkende habitats van de Hollandse duin- en kuststreek. Er is een breed scala aan vegetatietypen van jonge en oude, droge duinen, met ruigten, graslanden en struwelen en binnenduinenbos aanwezig, met karakteristieke flora. 'Wapendal' bestaat uit oud duin met struikheivegetatie.

Het Natura 2000-gebied 'Solleveld & Kapittelduinen' bestaat uit oude duinen, duinbossen, struwelen, ruigten en plassen². Het natuurgebied is van grote waarde vanwege de kalkarme duinen en heideterreinen die in het gebied voorkomen. Aan de binnenduinrand bevindt zich een aantal oude landgoedbossen die rijk zijn aan stinzenflora.

Negatieve effecten door de geplande ontwikkeling worden door de afstand en de tussenliggende infrastructuur uitgesloten. Nader onderzoek in het kader van gebiedsbescherming is niet noodzakelijk.

Stikstofdepositie

Stikstofdepositie is de hoeveelheid stikstof, die in de vorm van NO_x (stikstofoxiden) of NH₃ (ammoniak), neerdaalt op de bodem. Verschillende bronnen, zoals bouwverkeer, verkeer en

mest, hebben een stikstofuitstoot. In Nederland is in 118 van de 161 Natura 2000-gebieden, de stikstofdepositie hoger bevonden dan ten minste één habitat of soort kan verdragen. Een verdere toename van de stikstofdepositie kan leiden tot 'significante effecten' op de beschermde natuurgebieden, wat alleen is toegestaan met een Wet natuurbescherming vergunning¹.

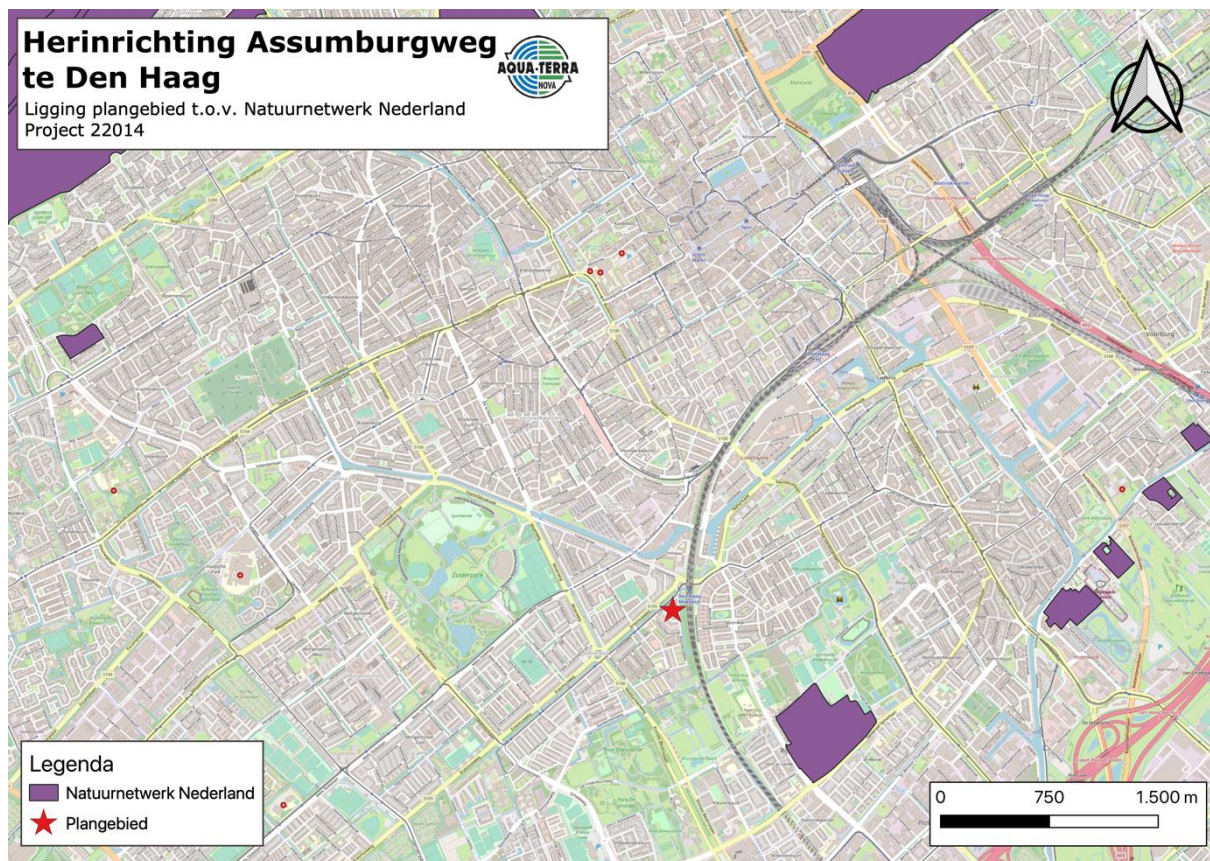
Met het aannemen van de Wet stikstofreductie en natuurverbetering, ook wel 'Stikstofwet' genoemd, op 9 maart 2021 is een partiële vrijstelling opgenomen in de Wet natuurbescherming voor bouw-, sloop- en aanlegactiviteiten in de bouwsector. Deze Wet is per 1 juli 2021 in werking getreden. De vrijstelling is partieel, omdat deze alleen geldt voor tijdelijke stikstofemissies tijdens de bouw, sloop en aanleg (hierna: "bouwfase") en niet voor structurele stikstofemissies in de gebruiksfase van het bouwwerk of werk als gevolg van bijvoorbeeld bewoning, gebruik van utiliteitsbouw of verkeer dat over een weg rijdt (hierna: "gebruiksfase"). De vrijstelling is tevens partieel, omdat deze alleen geldt voor de gevolgen van stikstofdepositie en niet voor andere significante gevolgen, zoals de verstoring door licht, geluid en trillingen en oppervlakteverlies van habitatten en effecten op grondwaterstanden. Dit betekent dat in de vergunningverlening van (bijvoorbeeld) een woningbouwproject alleen nog gekeken wordt naar de structurele stikstofemissies en -depositie tijdens de gebruiksfase van het project. Er dus moet nog steeds onderzocht worden wat de gevolgen zijn voor de structurele stikstofemissies in de gebruiksfase en de effecten van de bijbehorende depositie op de betrokken Natura 2000-gebieden. Hieruit komt naar voren of er een vergunning nodig is op grond van de Wet natuurbescherming (hierna: "Wnb").

Vanuit het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl) artikel 7.19a moeten bij het verrichten van bouw- en sloopwerkzaamheden adequate maatregelen getroffen worden om de emissie van stikstofverbindingen naar de lucht te beperken als voor het bouwwerk een omgevingsvergunning nodig is of als er een melding nodig is omdat de hoeveelheid slooafval naar redelijke inschatting meer is dan 10 m³. Deze maatregelen moeten worden beschreven bij een bouwmelding en een sloopmelding.

Kortom, een stikstofdepositieberekening ten behoeve van de beoogde werkzaamheden (bouwfase) is niet noodzakelijk door de partiële vrijstelling voor stikstofuitstoot tijdens de bouw-, sloop- en aanlegwerkzaamheden. Er is ook geen stikstof berekening meer nodig voor de gebruiksfase, omdat deze al is uitgevoerd door Mees Ruimte en Milieu (kenmerk: 17190 d.d. 28 april 2021).

4.2 Ecologische verbindingzones

Het plangebied is niet gelegen binnen de begrenzing van het Natuurnetwerk Nederland (NNN)³, zie figuur 4.2. Het plangebied bevindt zich op circa 0,9 km van een ecologische verbindingzone dat deel uitmaakt van het NNN. Het betreft hier het landgoed 'Te Werve' ten zuidoosten van het plangebied. Het NNN kent geen externe werking. Negatieve effecten kunnen worden uitgesloten. Nadere toetsing in het kader van de Wet Natuurbescherming is niet noodzakelijk.

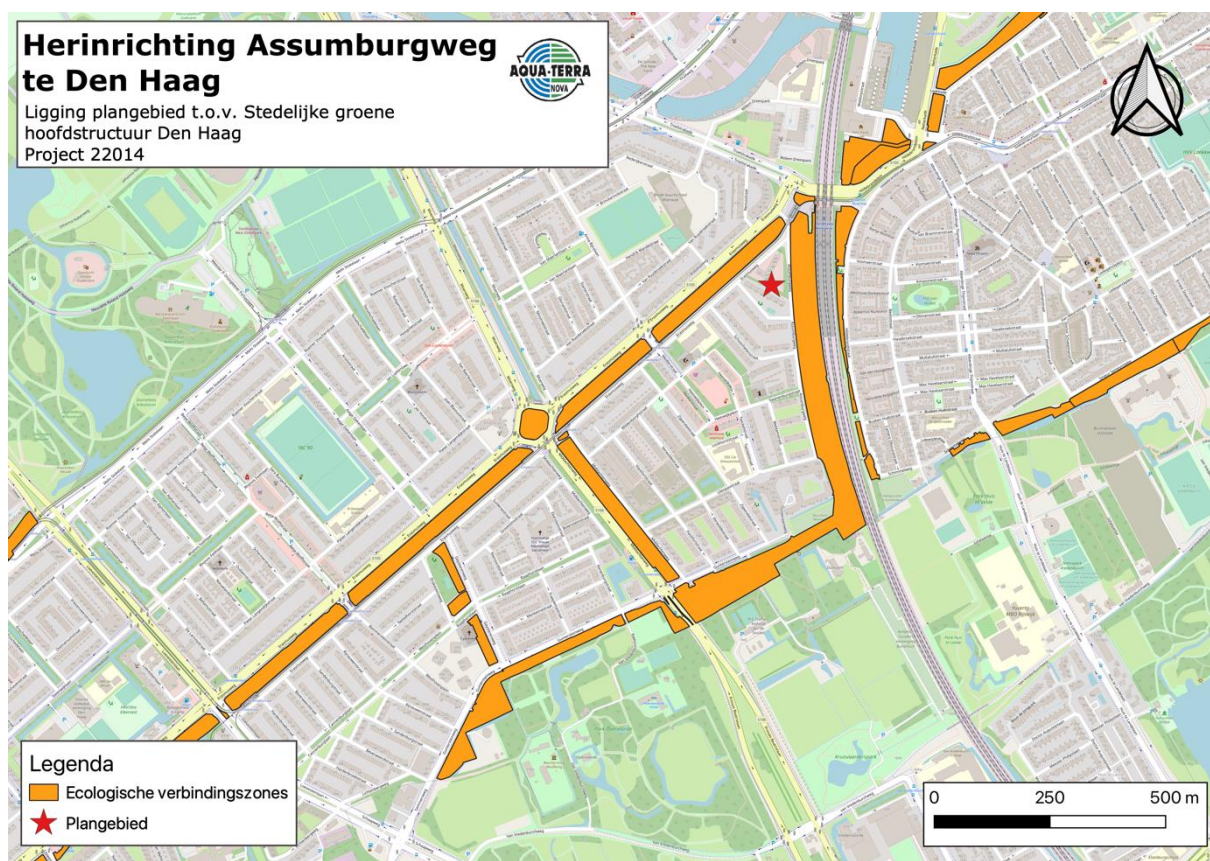
Figuur 4.2. Positie van het plangebied ten opzichte van het NNN.

4.3 Stedelijke Groene Hoofdstructuur van Den Haag

De Stedelijke Groene Hoofdstructuur (SGH) is het netwerk aan groengebieden en ecologische verbindingzones binnen de gemeente Den Haag. De Haagse groengebieden zijn door middel van ecologische zones met elkaar en het buitengebied verbonden door bomenrijen, waterwegen met oevers, kleine bosjes en struiken. Planten en dieren kunnen via deze zones van het ene naar het andere gebied migreren. Er wordt hierbij onderscheid gemaakt tussen vier ecotypes: de ecologische hoofdstructuur, de trambanen, stadsboerderijen en volkstuinen.

Het plangebied is vlakgelegen aan een kerngebied aangewezen in de SGH in verbindingzone 'Erasmuszone', zie figuur 4.3. Het is een langgerekte groene strook met een watergang langs de Erasmusweg tussen de Lozerlaan en Station Moerwijk. De Erasmuszone is een verbinding tussen de Uithof en de Rijswijkse Voorden en op grotere schaal een onderdeel van een verbinding tussen de duinen en Midden-Delfland.

De SGH van Den Haag geniet geen wettelijke bescherming. Echter streeft de gemeente Den Haag ernaar de kwaliteit binnen de zones zoveel mogelijk te waarborgen en optimaliseren. Er wordt aanbevolen groen terug te plaatsen wanneer er groen verwijderd wordt en rekening te houden met de mogelijkheden voor flora en fauna om te kunnen migreren tussen de verschillende groengebieden in de gemeente Den Haag. Nader onderzoek in het kader van gebiedsbescherming is niet noodzakelijk.

Figuur 4.3. Positie van het plangebied ten opzichte van de Stedelijke Groene Hoofdstructuur in Den Haag (bron: beheersysteem Gemeente Den Haag, 29-08-2019).

5 RESULTATEN SOORTBESCHERMING

In dit hoofdstuk worden eventuele effecten van de geplande werkzaamheden op aanwezige natuurwaarden uitgewerkt. Daarnaast wordt antwoord gegeven op de vraag of, en zo ja, in welke mate beschermde plant- en diersoorten, beschermd door de Wet natuurbescherming, door de beoogde activiteiten kunnen worden geschaad. Indien er schade op kan treden, dan wordt aangegeven of hiervoor aanvullende maatregelen en/of een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming noodzakelijk zijn/is.

5.1 Vaatplanten

Het plangebied is tijdens het uitvoeren van het oriënterend veldbezoek gecontroleerd op mogelijk aanwezige beschermde vaatplanten. Deze zijn niet aangetroffen. Zowel op basis van verspreidingsgegevens als het onderhoud en stedelijke ligging van het plangebied, worden beschermde vaatplanten niet verwacht⁴. De aanwezigheid van beschermde flora kan daarom redelijkerwijs worden uitgesloten.

5.2 Vogels

Alle broedende vogels, hun broedplaatsen en de functionele omgeving van de broedplaatsen zijn beschermd. Daarnaast zijn rust- en verblijfplaatsen én de functionele omgeving van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd¹. In het plangebied worden broedende vogels verwacht, zowel algemeen broedende vogels en soorten uit categorie 5.

5.2.1 *Vogels met jaarrond beschermde verblijfplaats*

Op basis van verspreidingsgegevens is gebleken dat in de omgeving van de Assumburgweg de gierzwaluw en huismus behorend tot de categorie 1-4 (jaarrond beschermde vaste verblijfplaats) voorkomen⁵. De gierzwaluw nestelt in gebouwen, onder de dakgoot, achter de regenpijp, onder dakpannen of in een gat in de muur en ook wel in nestelstenen. De huismus nestelt onder dakpannen, in gaten en kieren van gebouwen en in mussenkasten. Het plangebied is niet geschikt voor deze soorten. Door slechts in beperkte mate aanwezige kieren voor gierzwaluwen en de afwezigheid van gierzwaluwen in het plangebied tijdens het uitgevoerde nader onderzoek naar vleermuizen en gierzwaluwen door Aqua-Terra Nova in 2018 (kenmerk: 217120/AQT302/LvdS d.d. 27 augustus 2018) wordt de aanwezigheid van gierzwaluwen binnen het plangebied niet verwacht. Nader onderzoek aan de Wet natuurbescherming is niet noodzakelijk.

Er zijn geen geschikte dakpannen aanwezig voor de huismus, omdat het een plat dak is met dakleer. De huismus wordt niet in het plangebied verwacht. Tijdens het voorgaande uitgevoerde nader onderzoek naar vleermuizen en de gierzwaluw (kenmerk: 217120/AQT302/LvdS d.d. 27 augustus 2018), wat plaats vindt tijdens het broedseizoen, zijn geen huismussen waargenomen. Het groen in het plangebied is niet geschikt als schuilplaats of foerageergebied en ook zijn er geen huismussen aangetroffen tijdens het veldbezoek. De aanwezigheid van vaste rust- en/of verblijfplaatsen voor de huismus kan daarom redelijkerwijs worden uitgesloten.

De aanwezigheid van roofvogels en uilen (1-4) kan op basis van verspreidingsgegevens en de stedelijke ligging van het plangebied worden uitgesloten. Ook zijn er geen (oude) nesten aangetroffen tijdens het veldbezoek. Nadere toetsing aan de Wet natuurbescherming is niet noodzakelijk.

5.2.2 *Vogels uit categorie 5*

Van de vogelsoorten met een verblijfplaats uit de categorie 5 zijn verschillende vogels binnen het plangebied te verwachten zoals koolmees, spreeuw, zwarte kraai, ekster en pimpelmees. Nesten van categorie 5-soorten zijn jaarrond beschermd wanneer specifieke ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen¹. In dit geval wordt het plangebied gebruikt als foerageergebied en als nestgelegenheid. In holtes in het groen nestelen naar verwachting holtebroeders zoals de pimpelmees, koolmees en spreeuw. De spreeuw kan ook in gebouwen broeden maar dat wordt hier niet verwacht, omdat het gebouw geen geschikte structuren bevat voor de spreeuw om in te broeden door de afwezigheid van laag gebouw met dakpannen. De ekster en zwarte kraai broeden in kronen van bomen. Echter is er in de omgeving voldoende alternatief en zijn er geen redenen om de nesten jaarrond te beschermen. Wel zijn de vogels en hun nesten beschermd tijdens het broeden. Nadere toetsing aan de Wet natuurbescherming is niet noodzakelijk.

5.2.3 *Algemene (broed)vogels*

In en rondom het plangebied zijn algemene vogelsoorten te verwachten zoals de houtduif, heggemus, winterkoning, zilvermeeuw, en merel. Het groen in het plangebied is geschikt als broedlocatie voor algemene vogels. Op het platte dak van de brandweerkazerne kunnen meeuwen

tot broeden komen. In de holle ruimten van de schoorsteen kunnen kauwen een nest bouwen en de aanwezige bomen en struweel zijn ook geschikt als nestlocatie voor de winterkoning en merel. Alle vogels zijn tijdens het broeden beschermd en mogen dan niet verstoord worden¹. Er wordt aanbevolen om buiten het broedseizoen (grofweg van maart t/m juli) te werken. Indien er binnen het broedseizoen gewerkt wordt, dient voorafgaand aan de werkzaamheden een broedvogelcontrole plaats te vinden. Nadere toetsing aan de Wet natuurbescherming is niet noodzakelijk.

5.3 Grondgebonden zoogdieren

Op basis van verspreidingsgegevens is gebleken dat in de omgeving van het plangebied geen strikt beschermde grondgebonden zoogdieren voorkomen^{1,6}. Het voorkomen van strikt beschermde zoogdiersoorten in het plangebied kan worden uitgesloten. Nadere toetsing aan de Wet natuurbescherming is niet noodzakelijk.

Het oriënterend onderzoek wijst uit dat het plangebied geschikt is voor nationaal beschermde zoogdiersoorten zoals egel en gewone bosspitsmuis. Voor deze soorten geldt binnen de provincie Zuid-Holland een vrijstelling in het kader van de Wet natuurbescherming. De zorgplicht blijft echter wel van kracht. Ook kunnen er binnen het plangebied algemene zoogdiersoorten voorkomen als bruine rat.

5.4 Vleermuizen

Hoewel vleermuizen zoogdieren zijn, worden deze vanwege hun afwijkende eigenschappen als afzonderlijke groep behandeld. Alle soorten vleermuizen zijn beschermd binnen de Wet natuurbescherming¹. Vleermuizen maken binnen hun netwerk gebruik van vaste verblijfplaatsen, foerageergebieden en vliegroutes. Deze vaste rust- en verblijfplaatsen zijn jaarrond beschermd, ook als de dieren op dat moment niet aanwezig zijn. Daarnaast is de functionele leefomgeving van vleermuizen beschermd. Dit zijn de vaste vliegroutes en essentiële foerageergebieden, die nodig zijn om een verblijfplaats te laten functioneren.

5.4.1 Verblijfplaatsen

Binnen het stedelijk gebied van Den Haag komen soorten als gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, watervleermuis en laatvlieger voor. Het woonblok en de oude brandweerkazerne zijn tijdens het veldbezoek gecontroleerd op de aanwezigheid van potentieel geschikte verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen. Daarbij is gecontroleerd op de aanwezigheid van spouwgangen, ruimtes achter dakrand en betimmering. Door de aanwezigheid van kieren en gaten tussen het dakoverstek en de bakstenen muur en de losliggende planken in het houten dakoverstek zijn beide gebouwen binnen het plangebied geschikt, zie figuur 5.1. De aanwezigheid van vaste rust- en/of verblijfplaatsen voor gebouwbewonende vleermuizen kan niet worden uitgesloten. Nadere toetsing aan de Wet natuurbescherming is noodzakelijk.

De bomen in het plangebied zijn van voldoende grootte voor de aanwezigheid van geschikte verblijfplaatsen. In een gewone es naast het woonblok in de Rechterenstraat is een holte aangetroffen die geschikt kan zijn als vaste rust- en/of verblijfplaats voor boombewonende vleermuizen zoals de ruige dwergvleermuis, zie figuur 5.1. De aanwezigheid van boombewonende vleermuizen in het plangebied kan niet worden uitgesloten. Nadere toetsing aan de Wet natuurbescherming is noodzakelijk.

Figuur 5.1. Geschikte kieren/gaten voor gebouw- en boombewonende vleermuizen.

5.4.2 Foerageergebied en vliegroute

Het plangebied en de omgeving van het plangebied zijn geschikt als foerageergebied en vliegroute voor vleermuizen. Sommige vleermuizen maken gebruik van lijnvormige structuren, zoals watergangen en bomenrijen, als vliegroute. Andere vleermuizen zijn minder afhankelijk van dit soort structuren⁷. Het plangebied bevat wel geschikte lijnvormige structuren die kunnen dienen als vliegroute voor vleermuizen. Het woonblok en de brandweerkazerne binnen het plangebied staan haaks op elkaar maar door de aanwezige infrastructuur vormt het samen met het plangebied een lijnvormig structuur. Het lijnvormige element blijft in de toekomstige situatie behouden waardoor een negatief effect op een vliegroute niet aanwezig is. Ook is rond het plangebied voldoende alternatief aanwezig zoals de groenstrook en brede watergang aan de oostkant van het plangebied. Negatieve effecten op mogelijk aanwezige essentiële vliegroutes en foerageergebied kan worden uitgesloten. Nadere toetsing aan de Wet natuurbescherming is niet noodzakelijk.

5.5 Amfibieën

Uit de landelijke verspreidingsgegevens⁸ komt naar voren dat in de omgeving van het plangebied, in het Natura 2000-gebied 'Solleveld & Kapittelduinen' de (strikt) beschermde rugstreeppad voorkomt. Vanwege het ontbreken van geschikt habitat zoals vergraafbare grond of kleine wateren, het intensieve gebruik en onderhoud van het plangebied wordt de rugstreeppad redelijkerwijs niet verwacht. De aanwezigheid van (strikt) beschermde reptielen kan worden uitgesloten. Er is geen sprake van een nadere toetsing aan de Wet natuurbescherming.

De groenstroken in het plangebied zijn geschikt voor nationaal beschermde soorten als gewone pad en bruine kikker. Voor deze soort geldt in de provincie Zuid-Holland een vrijstelling in het kader van de Wet natuurbescherming. De zorgplicht blijft echter wel van kracht.

5.6 Reptielen

Uit de landelijke verspreidingsgegevens komt naar voren dat in de omgeving van het plangebied de (strikt) beschermde zandhagedis voorkomt⁸. De zandhagedis is sterk gebonden aan duin- en heidegebieden met een mozaïek van rijk gestructureerde dwergstuikvegetatie, afgewisseld met hogere grassen, 'kale' grond en plekken met open zandgrond⁹. Vanwege het ontbreken van geschikt habitat, het intensieve gebruik en onderhoud van het plangebied wordt de zandhagedis redelijkerwijs niet verwacht. De aanwezigheid van (strikt) beschermde reptielen kan worden uitgesloten. Er is geen sprake van een nadere toetsing aan de Wet natuurbescherming.

5.7 Vissen

In het plangebied zijn geen watergangen of ander open water aanwezig. Negatieve effecten op vissen zijn uitgesloten. Nader onderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming is niet noodzakelijk.

5.8 Overige beschermde soorten

Van de ongewervelden zijn naast vlinders en libellen, enkele kevers (vliegend hert, brede geelrandwaterroofkever, gestreepte waterroofkever, heldenbok, juchtleerkever, vermiljoenkever), weekdieren (platte schijfhoren, Bataafse stroommossel) en een kreeftachtige (rivierkreeft),

beschermd door de Wet natuurbescherming^{1,10,11}. Het plangebied en directe omgeving voorzien voor geen van deze soorten in geschikt habitat. Het voorkomen van beschermde ongewervelden kan hierdoor redelijkerwijs worden uitgesloten. Er is geen sprake van een nadere toetsing aan de Wet natuurbescherming.

6 CONCLUSIES EN ADVIES

In opdracht van Fagus Projectmanagement en Engineering heeft Aqua-Terra Nova BV een onderzoek uitgevoerd naar de consequenties van natuurwetgeving op de geplande werkzaamheden met betrekking tot het project herinrichting locatie Assumburgweg te Den Haag. Op basis van een locatiebezoek en een literatuurstudie is geïnventariseerd welke beschermde soorten er in het plangebied aanwezig kunnen zijn. Aan de hand van de projectbeschrijving is getoetst of de geplande activiteiten in strijd kunnen zijn met de Wet natuurbescherming. De conclusies van de toetsing worden in dit hoofdstuk gegeven.

6.1 Gebiedsbescherming

Op grond van dit onderzoek kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- Het plangebied bevindt zich op circa 5 km van het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied 'Westduinpark & Wapendal'. Negatieve effecten van de werkzaamheden op het Natura-2000-gebied kunnen worden uitgesloten. Een nadere toetsing in het kader van gebiedsbescherming is niet noodzakelijk.
- Het plangebied bevindt zich op circa 0,9 km van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Negatieve effecten op het NNN kunnen worden uitgesloten. Een nadere toetsing is niet noodzakelijk.
- Het plangebied is vlakgelegen aan een kerngebied aangewezen in de SGH in verbindingzone 'Erasmuszone'. Er wordt aanbevolen groen terug te plaatsen wanneer er groen verwijderd wordt en rekening te houden met de mogelijkheden voor flora en fauna om te kunnen migreren tussen de verschillende groengebieden in de gemeente Den Haag.

6.2 Soortenbescherming

In tabel 6.1 zijn de benodigde vervolgstappen conform de Wet natuurbescherming per soortgroep aangegeven. In tabel 6.2 wordt de betekenis van de kleurencode weergegeven.

Tabel 6.1. Overzicht beschermde soorten

Soortgroep	Wet	Geadviseerde vervolgstappen
Vaatplanten		
Beschermde soorten	Wnb 3.5 of 3.10	Aanwezigheid uitgesloten.
Algemene soorten	Wnb 1.11	Werken conform zorgplicht.
Vogels		
Soorten met jaarrond beschermde verblijfplaats	Wnb 3.1	Aanwezigheid uitgesloten.
Categorie 5 soorten	Wnb 3.1	Verstoring broedende vogels voorkomen.
Algemene soorten	Wnb 3.1	Verstoring broedende vogels voorkomen.
Grondgebonden zoogdieren		
Beschermde soorten	Wnb. 3.5 of 3.10	Aanwezigheid uitgesloten.
Algemene en vrijgestelde soorten	Wnb 1.11	Werken conform zorgplicht.
Vleermuizen		
Verblijfplaatsen	Wnb 3.5	Boomcontrole met endoscoop naar verblijfplaats van boombewonende vleermuizen.
Vliegroutes en foerageergebied	Wnb 3.5	Aanwezigheid uitgesloten.
Amfibieën		
Beschermde soorten	Wnb 3.5 of 3.10	Aanwezigheid uitgesloten.
Algemene en vrijgestelde soorten	Wnb 1.11	Werken conform zorgplicht.
Reptielen		
Beschermde soorten	Wnb 3.5 of 3.10	Aanwezigheid uitgesloten.
Vissen		
Beschermde soorten	Wnb 3.5 of 3.10	N.v.t.
Algemene soorten	Wnb 1.11	N.v.t.
Overige soorten		

Tabel 6.2. Betekenis kleurencodes.

Kleur	Betekenis
Groen	Werkzaamheden kunnen uitgevoerd worden met inachtneming van de algemene zorgplicht. Verdere vervolgstappen zijn niet noodzakelijk.
Geel	Werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd mits maatregelen genomen worden of conform een goedgekeurde gedragscode gewerkt wordt. Indien negatieve effecten niet uitgesloten kunnen worden is nader onderzoek noodzakelijk.
Rood	Nader onderzoek naar de aanwezigheid van beschermde soorten, functie van het plangebied voor de betreffende soorten en de invloed van het project op individuen en de gunstige staat van instandhouding van de soort is noodzakelijk. Indien uit het onderzoek blijkt dat betreffende soort aanwezig is en negatieve effecten niet uit te sluiten dan wel te voorkomen zijn dient ontheffing aangevraagd te worden.

6.3 Advies en vervolgstappen

De beoogde werkzaamheden betreffen het slopen van de oude brandweerkazerne en portiekflat en het herinrichten van het plangebied.

6.3.1 Broedvogels

Alle in Nederland broedende vogels en hun eventuele nesten zijn strikt beschermd en mogen tijdens het broeden niet verstoord worden. De meeste vogels broeden in de periode maart tot en met juli. Echter zijn vogels welke buiten deze periode broeden ook te allen tijde beschermd. Indien werkzaamheden in de periode maart t/m juli moeten worden uitgevoerd, dient de aanwezigheid van broedende vogels voorafgaand aan de werkzaamheden gecontroleerd te worden. Indien vogelnesten of broedende vogels aangetroffen worden, dienen de werkzaamheden nabij het nest of broedplaats uitgesteld te worden totdat de jongen vliegvlug zijn of dient er een verstoringvrije zone rond de broedplaats opgesteld te worden.

6.3.2 Vleermuizen

Alle vleermuizen en hun functionele leefomgeving zijn strikt beschermd conform de Wet natuurbescherming. De te verwijderen gebouwen bieden door de aanwezigheid van kieren en gaten potentieel geschikte verblijfplaatsen voor gebouwbewonende vleermuizen. In 2018 is er soortgericht onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van vaste rust- en/of verblijfplaatsen van strikt beschermde vleermuizen door Aqua-Terra Nova (Kenmerk: 217120/AQT302/LvdS d.d. 27 augustus 2018).). Op 13 september 2021 is door de ODH een beschikking (Zaaknummer: 00598413) afgegeven voor de gevraagde ontheffing 'Wet natuurbescherming – Soortenbescherming' betreffende de werkzaamheden aan de Assumburgweg te Den Haag waarbij volgens een opgesteld activiteitenplan ook compenserende maatregelen zijn getroffen. Er is een boom (gewone es) met een holte aanwezig aan de Rechterenstraat. Deze zal door de geplande kapwerkzaamheden verloren gaan. Voorafgaand aan de kapwerkzaamheden dient een boomholte controle met endoscoop uitgevoerd te worden om de afwezigheid van vleermuizen aan te tonen.

Er wordt geadviseerd de werkzaamheden tussen zonsondergang en zonsopkomst uit te voeren om zo overvliegende en/of foeragerende vleermuizen niet te verstoren. Indien dit niet mogelijk is, dient uitstraling van verlichting naar de omgeving voorkomen te worden.

Indien er bij de werkzaamheden nieuwe verlichting wordt geplaatst, wordt aanbevolen om verlichting toe te passen die verstoring bij vleermuizen zoveel mogelijk beperkt. De lichthinder voor vleermuizen door straatverlichting kan aanzienlijk worden beperkt door amberkleurig UV-vrije LED-armaturen, lagere lichtmasten en een scherpe afsnede van de lichtinval toe te passen.

6.3.3 Zorgplicht

Te allen tijde dient er rekening gehouden te worden met de algemene zorgplicht, artikel 1.11 Wet natuurbescherming. Dit houdt in dat er altijd rekening met in het wild levende dieren en planten gehouden moet worden. Tijdens de werkzaamheden moet gelet worden op de aanwezigheid van planten en dieren en moet voorkomen worden dat deze onnodig gedood, verwond of aangetast worden. Alle dieren, ook de niet beschermde soorten, moeten de ruimte krijgen om te kunnen vluchten en zichzelf in veiligheid te brengen.

6.4 Geldigheid

Afhankelijk van de tijd tussen dit onderliggende onderzoek en de werkzaamheden, kan een actualiserend of aanvullend onderzoek noodzakelijk zijn. De conclusies van dit onderzoek zijn drie jaar geldig.

7 REFERENTIES

1. Ministerie van Economische zaken. *Wet natuurbescherming*. (2016).
2. Ministerie van landbouw natuur en voedselkwaliteit. Natura 2000-gebieden.
3. Rijksoverheid. Begrenzing van het Natuurnetwerk en de Natura 2000-gebieden. <https://www.clo.nl/indicatoren/nl1425-begrenzing-van-het-natuurnetwerk-en-natura-2000-gebieden> (2018).
4. FLORON. www.floron.nl.
5. SOVON. <https://www.sovon.nl/nl>.
6. Zoogdierverseniging. <https://www.zoogdierverseniging.nl>.
7. Limpens, H., Twisk, P. & Veenbaas, G. *Met vleermuizen overweg*. (2004).
8. RAVON. <https://www.ravon.nl/>.
9. Rijksdienst voor ondernemend Nederland. *Soortenstandaard Zandhagedis, versie 2.0*. (2014).
10. Vlinderstichting. www.vlinderstichting.nl.
11. EIS kenniscentrum insecten en andere ongewervelden. <http://www.eis-nederland.nl/>.

